

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 116/2020-69

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. septembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského a sudcov Ivana Fiačana a Petra Straku (sudca spravodajca) prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou KVASŇOVSKÝ & PARTNERS | ADVOKÁTI s. r. o., Dunajská 32, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Miloš Kvasňovský, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 38 Cb 133/2010 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 38 Cb 133/2010 porušené boli.

2. Okresnému súdu Trenčín prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 38 Cb 133/2010 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Trenčín povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Trenčín je povinný nahradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 375,24 € (slovom tristosedemdesiatpäť eur a dvadsaťštyri centov) na účet jej právneho zástupcu KVASŇOVSKÝ & PARTNERS | ADVOKÁTI s. r. o., Dunajská 32, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania okresného súdu a argumentácia s'ťažovateľky

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 116/2020-19 z 2. apríla 2020 prijal na ďalšie konanie ústavnú s'ťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „s'ťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a jej práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 38 Cb 133/2010 (ďalej len „napadnuté konanie“ alebo „konanie“). V časti namietaného porušenia základného práva s'ťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ústavný súd jej s'ťažnosť odmietol.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka podala okresnému súdu žalobu 11. mája 2010. Sťažovateľka je žalobkyňou v napadnutom konaní, ktorého predmetom je zaplatenie sumy 52 611,87 € s príslušenstvom, ktorá predstavuje provízie sťažovateľky ako mandátára na základe mandátnej zmluvy uzavretej so žalovaným, obchodnou spoločnosťou [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]. Podľa názoru sťažovateľky okresný súd procesne pochybil, keď prvým úkonom okresného súdu v napadnutom konaní bolo uznesenie z 10. februára 2011 o prerušení konania do času právoplatného skončenia konania v inej právnej veci. Uznesenie o prerušení konania bolo na základe odvolania zo strany sťažovateľky krajským súdom zrušené. Následne okresný súd stanovil termín prvého pojednávania v napadnutom konaní až na 21. marec 2012. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti opísala chronológiu procesných úkonov okresného súdu v napadnutom konaní, z ktorých vyplýva, že od začatia konania uplynulo takmer 9 rokov. Ústavný súd z obsahu príloh ústavnej sťažnosti zistil, že napadnuté konanie bolo skončené čiastočným rozsudkom sp. zn. 38 Cb 133/2010 zo 16. januára 2019, ktorým okresný súd žalobu o zaplatenie istiny 52 611,87 € zamietol (sťažovateľke doručený 19. marca 2019). O ostatných žalobou uplatnených právach sťažovateľky (podľa bodu 30 odôvodnenia čiastočného rozsudku ide o úrok z omeškania a trovy konania, pozn.) rozhodne okresný súd v samostatnom rozsudku. Proti čiastočnému rozsudku sťažovateľka mohla podať odvolanie (čo aj využila), o ktorom je oprávnený a aj povinný rozhodnúť odvolací súd.

3. Sťažovateľka je presvedčená, že činnosť okresného súdu pri riešení sporovej veci na základe jej žaloby nebola dostatočne efektívna a sústredená a k priet'ahom prispeli aj neodôvodnené procesné úkony. Sťažovateľka v sťažnosti ďalej uviedla, že už samotná dĺžka konania v trvaní takmer 9 rokov je jednoznačne neprimeraná.

4. Právny zástupca sťažovateľky podal 15. októbra 2018 urgenciu predsedovi okresného súdu, v ktorej namietal porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní. V odpovedi na jeho urgenciu predseda okresného súdu v podaní sp. zn. Spr 2142/2018 z 15. novembra 2018 uviedol, že sa s predmetným spisom oboznámil a v napadnutom konaní bol určený termín pojednávania na 16. január 2019.

Zároveň poukázal na to, že bude predmetnú vec sledovať z hľadiska rýchlosti a plynulosti konania v pravidelných intervaloch.

5. Sťažovateľka na základe uvedených skutočností navrhla, aby ústavný súd vydal takýto nález:

„1. Základné právo sťažovateľky na spravodlivé prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín, v súdnom konaní vedenom pod spis. zn.: 38Cb/133/2010 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Trenčín v konaní vedenom pod spis. zn.: 38Cb/133/2010 prikazuje konať bez zbytočných prietáhov.

3. Sťažovateľke priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 8.000 EUR (slovom osemtisíc eur), ktoré je Okresný súd Trenčín povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od doručenia nálezu.

4. Sťažovateľke sa priznávajú trovy právneho zastúpenia, ktoré je Okresný súd Trenčín povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky – spoločnosti KVASŇOVSKÝ & PARTNERS | ADVOKÁTI s. r. o. (na číslo účtu [REDACTED]) do 15 dní od doručenia nálezu.“

II.

Vyjadrenie odporcu a replika sťažovateľky

6. Ústavný súd 17. apríla 2020 vyzval okresný súd na vyjadrenie sa k podanej ústavnej sťažnosti. Okresný súd v podaní sp. zn. Spr 371/2020 z 15. mája 2020 (ďalej len „vyjadrenie okresného súdu“) podrobne popísal procesné úkony uskutočnené v súvislosti s konaním vedeným pod sp. zn. 38 Cb 133/2010 a k namietaným prietahom v konaní uviedol, že okresný súd konal vo veci plynulo a v záujme ochrany práv a oprávnených záujmov strán sporu. Skonštatoval, že ide o zložitú vec, keďže si sťažovateľka uplatnila províziu za celkovo 1258 poistných zmlúv. Vytkol aj správanie sťažovateľky, ktorá mala „nekoncentrovanými návrhmi na doplnenie dokazovania, postupným predkladaním

listinných dôkazov, viacnásobným dopĺňaním ňou podávaných písomných vyjadrení, opakovanými žiadosťami o odročenie pojednávani, nedoplnením skutkových tvrdení na základe výziev súdu a nedodržaním súdom stanovených lehôt“ prispieť k celkovej dĺžke konania. Z celkovo 15 pojednávani malo byť 9 odročených z dôvodov na strane sťažovateľky. Z uvedených dôvodov je okresný súd toho názoru, že sťažovateľkou navrhované finančné zadostučinenie je neprimerane vysoké. Zákonná sudkyňa v prílohe vyjadrenia okresného súdu obsiahlym opisom úkonov uskutočnených v napadnutom konaní podporila závery predsedu okresnému súdu.

7. Ústavný súd listom z 5. júna 2020 zaslal právnenmu zástupcovi sťažovateľky vyjadrenie okresného súdu na vedomie s možnosťou vyjadriť sa. Právny zástupca sťažovateľky vo svojom vyjadrení z 26. júna 2020 (ďalej len „vyjadrenie sťažovateľky“ alebo „vyjadrenie právneho zástupcu“) uviedol, že sťažovateľka trvá na svojej právnej argumentácii obsiahnutej v ústavnej sťažnosti. Nesúhlasí s tvrdeniami okresného súdu, že konal plynule, a dodal, že *«porušovateľ... viedol konanie spôsobom v rozpore so zásadou „iura novit curia“ a povinnosťou „eurokonformného výkladu komunitárneho práva“, čím nútil sťažovateľku ako žalobkyňu svoju dôkaznú pozíciu neustále posilňovať viacerými dôkazmi a tvrdeniami v smeroch, ktoré pre ňou zvolený procesný útok nemali nosný význam...»*. Právny zástupca sťažovateľky ďalej napáda vykonávanie irelevantných dôkazov, nesprávne skutkové zistenia, nevčasné vysporiadanie sa s právnou kvalifikáciou veci a prerušenie konania okresným súdom až do právoplatnosti uznesenia Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“), ktoré malo byť hlavným dôvodom spomínaných prietáhov v konaní. Vo vyjadrení sa právny zástupca nesústredil výhradne na prietahy v predmetnom konaní, ktoré predstavujú rozsah prijatia ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, ale obsiahlo odôvodňuje nesprávnosť postupu okresného súdu po meritórnej stránke veci. Na podporu svojich tvrdení uvádza aj množstvo judikátov v obdobných veciach na národnej i nadnárodnej úrovni a ustanovenia smernice 86/653/EHS.

8. Ústavný súd sa vzhľadom na nasledujúce okolnosti rozhodol upustiť od ústneho prejednania veci napriek tomu, že sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti a vyjadrení trvala na ústnom prejednaní veci. Svoju požiadavku odôvodnila potrebou ďalšieho

objasnenia veci. Explicitné znenie § 58 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vypočítava ako okolnosti rozhodujúce pre upustenie od ústneho pojednávania súhlas oboch účastníkov konania za podmienky, že od pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. Vzhľadom na to, že ústavná sťažnosť bola prijatá na ďalšie konanie v rozsahu porušenia práva na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 dohovoru, t. j. nie v rozsahu čl. 46 ústavy, u ktorého by sa ďalšie objasnenie teoreticky mohlo očakávať, ústavný súd považuje uskutočnenie ústneho pojednávania za zbytočné a v rozpore so zásadou procesnej ekonómie. Vzhľadom na to, že predmetom konania pred ústavným súdom sú namietané prietahy v konaní, ide o skutkové okolnosti, ktoré nemožno spätne meniť ani bližšie objasniť, pričom v podaniach okresného súdu, ako aj sťažovateľky sú uvedené obsiahle a detailné opisy uskutočnených procesných úkonov v konaní (vyjadrenie okresného súdu aj s prílohou majú celkovo 32 strán a vyjadrenie sťažovateľky 15 strán). Za danej situácie sťažovateľka pred ústavným súdom nemá čo bližšie objasňovať, ibaže by jej úmyslom bolo meritórne objasňovanie veci, pričom tento jej potenciálny záujem možno implicitne vyvodiť aj z jej vyjadrenia, v ktorom očividne napáda aj skutkovú stránku rozhodnutia. V tejto súvislosti ústavný súd podotýka, že rozhodnutie okresného súdu vydané v rámci napadnutého konania je neprávoplatným rozhodnutím, proti ktorému sa sťažovateľka odvolala, a preto sa ním po meritórnej stránke zaoberá príslušný odvolací súd.

9. Vrátiac sa teda k zameraniu vôle sťažovateľky, ktorá spočíva v urgencii prejednanja jej veci, ústavný súd musí pripomenúť, že sťažovateľka sa vlastným prejavom vôle dostáva tiež do postavenia, v ktorom paradoxne urýchlené prejednanie veci brzdí a z istého uhla pohľadu si spôsobuje ďalšiu záťaž, pretože ústavný súd v prípade neopodstatnenosti nariadenia pojednávania nezvykne sťažovateľom v obdobných prípadoch priznávať trovy spojené s ich účasťou na pojednávaní (napr. III. ÚS 335/2016). Vzhľadom na uvedené ústavný súd považoval podania sťažovateľky ako vôľovo prioritne zamerané na promptné ukončenie prejednáwanej veci. Časť vôle vyjadrenej v požiadavke na ústne prejednanie veci ústavný súd nepovažoval za bezrozporne vážnu, pretože svojím dôsledkom

by negovala viacnásobne urgovanú požiadavku na promptnosť ukončenia už aj tak extrémne dlho trvajúceho prejednávania veci, neúčelne by navyšovala trovy konania a k objasneniu stavu veci by nemala čo priniesť. V súčasnosti je vec okresným súdom neprávoplatne rozhodnutá a ústavný súd si uvedomuje, že ponecháva otvorenú otázku, či by ústne prerokovanie veci sťažovateľke poslúžilo skôr satisfakčne. Ústavný súd však svojím postojom nemá záujem bagatelizovať funkciu transparentného ústneho prejednávania veci pred súdom v abstraktnej rovine, ale v konkrétnom prípade sa čo najviac snaží vyvážiť medzi cieľom sťažovateľky efektívne sa domôcť práva a cieľom odporcu efektívne sa brániť pri zohľadnení ostatných okolností prípadu a zachovaní rozumnosti v procese, ktorý má týmto cieľom slúžiť. Na dôvažok ústavný súd dodáva, že týmto nálezom bolo vyslovené porušenie označených práv sťažovateľky a bolo jej priznané finančné zadosťučinenie (síce nie v požadovanej výške, no ktorú sťažovateľka riadne neodôvodnila, s čím sa ústavný súd vysporiadava v časti V, body 28 a 29 tohto rozhodnutia) (I. ÚS 38/2018).

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

10. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejedaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

12. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

13. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (v primeranej lehote) v jeho všeobecnom poňatí odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 10/98, I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, II. ÚS 12/01, I. ÚS 89/02, I. ÚS 47/03, IV. ÚS 59/03, IV. ÚS 205/03). Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadne svojich práv (pozri napr. II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, II. ÚS 22/96, II. ÚS 48/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 92/97 a I. ÚS 10/98). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

14. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04). Teda záver o tom, či dĺžka konania je ešte primeraná a či už nie je, možno formulovať vždy

s ohľadom na faktory, ktorými bolo konanie bezprostredne ovplyvnené, pričom pri posudzovaní dôvodnosti tvrdenia o porušení práva na včasné poskytnutie súdnej ochrany je nutné ku každej veci pristupovať individuálne a zvažovať, či s ohľadom na okolnosti prípadu ide o priet'ahy neodôvodnené, t. j. či sú pričítateľné súdu. Toto právo totiž nie je dotknuté, ak sú priet'ahy spôsobené výlučne konaním účastníka, prípadne ak ide o vec, keď dĺžka konania zodpovedá jej zložitosti. V takých prípadoch trvanie konania istú dobu spravidla nie je nedôvodné a potreba zásahu ústavného súdu nie je daná. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa [Comingersoll S.A. (Veľká komora), Sürmeli proti Nemecku (Veľká komora), Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, rovnako tak aj I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07)]. ESLP vo svojich rozhodnutiach (rozsudok ESLP vo veci H. proti Francúzsku z 24. 10. 1989, rozsudok ESLP vo veci Katte Klitsche de la Grange proti Taliansku z 27. 10. 1994 a rozsudok ESLP vo veci Scordino proti Taliansku č. 1 z 29. 3. 2006) viackrát vyzdvihol dôležitosť správy súdnictva bez priet'ahov, ktoré môžu ohroziť jeho účinnosť a dôveryhodnosť.

IV.

Posúdenie veci ústavným súdom

15. Zložitosť veci môže mať skutkový alebo právny rozmer. V aplikačnej praxi súdov sa procesné komplikácie spravidla objavujú vo veci, v ktorej vystupuje viacero strán (rozsudok ESLP vo veci H. proti Spojenému kráľovstvu z 8. 7. 1987) alebo v ktorej je potrebné zabezpečiť náročnejšie dôkazy [rozsudok ESLP vo veci Humen proti Poľsku (Veľká komora) z 15. 10. 1999]. Zložitosť prípadu môže taktiež súvisieť s prítomnosťou medzinárodného prvku (rozsudok ESLP vo veci Neumeister proti Rakúsku z 27. 6. 1968). Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že skutkovo a právne zložitá je iba také konanie, ktoré si na posúdenie skutočností, na ktoré treba odborné znalosti, vyžaduje ustanovenie znalca s osobitnými odbornými znalosťami, resp. spoluprácu znalca s inými odborníkmi – konzultantmi (IV. ÚS 28/05).

16. V predmetnom konaní sa sťažovateľka v procesnom postavení žalobkyne domáha zaplataenia sumy 52 611,87 eur s príslušenstvom z titulu provízie obchodného zástupcu v zmysle § 659 ods. 1 Obchodného zákonníka, t. j. provízie za obchody uskutočnené počas trvania zmluvného vzťahu sporových strán, ako aj provízie po zániku sťažovateľkinho záväzku obchodného zástupcu na základe výpovede mandátnej zmluvy v zmysle § 671 ods. 1 Obchodného zákonníka. Rovnako sa svojho nároku domáhala z titulu náhrady škody podľa § 668a Obchodného zákonníka. Pretože z tvrdení okresného súdu obsiahnutých v jeho vyjadrení vyplýva, že si sťažovateľka uplatňovala províziu z 1258 poistných zmlúv, ústavný súd konštatuje, že išlo o fakticky náročnú vec. Pokiaľ ide o právnu zložitosť, napadnuté konanie ústavný súd nehodnotí ako náročne, ale, naopak, ako v skutku bežnú agendu všeobecných súdov.

17. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných prietáhov v súdnom konaní ústavný súd zistil na strane sťažovateľky isté okolnosti, ktoré sa podpísali na prietáhovom postupe okresného súdu v napadnutom konaní. V období od 25. marca 2015 do 28. októbra 2016 došlo k piatim odročeniám pojednávania, z toho štyrikrát zo zdravotných dôvodov sťažovateľky a raz z dôvodu plánovanej cesty do zahraničia jej právneho zástupcu. Súd síce nové termíny pojednávania nariadľoval po približne piatich mesiacoch (až na prípad zahraničnej cesty sťažovateľkinho právneho zástupcu, keď toto pojednávanie nariadľil už po mesiaci, a ďalší prípad, keď to bolo po troch mesiacoch), čo ústavný súd hodnotí ako neprimerane dlhý časový úsek medzi jednotlivými termínmi pojednávania, no aj po takýchto dlhých časových úsekoch sťažovateľka opätovne žiadala ich odročenie zo zdravotných dôvodov. Z týchto skutočností možno vyvodíť dlhodobý nepriaznivý zdravotný stav sťažovateľky a aj keby okresný súd pojednávania nariadľoval po kratších časových úsekoch ako 5 mesiacoch, museli by byť zo zdravotných dôvodov sťažovateľky neustále odročované. Uvedené obdobie prietahu v konaní v celkovom trvaní roka a siedmich mesiacov preto nemožno priznať na ťarchu súdu.

18. V rámci posúdenia tretieho kritéria, t. j. postupu súdu v napadnutom konaní, ústavný súd z ústavnej sťažnosti, jej príloh a ostatných podaní zistil, že žaloba sťažovateľky bola na okresnom súde podaná 11. mája 2010 a vo veci bolo rozhodnuté čiastočným

rozsudkom okresného súdu 16. januára 2019. Konanie na okresnom súde trvalo teda približne 9 rokov, pričom samotná takáto dĺžka konania je bezpochyby spôsobilá narušiť právnu istotu sťažovateľky. Ak nečinnosť súdu charakterizuje konanie ako celok, nemá význam hodnotiť sporadické úkony súdu (II. ÚS 200/05, I. ÚS 398/08, IV. ÚS 60/09, I. ÚS 76/09, I. ÚS 289/2010). Avšak vzhľadom na to, že okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedol, že vo veci nebol nečinný a vykonával úkony priebežne, ústavný súd považuje za potrebné poukázať na viaceré obdobia krátkodobej nečinnosti, neefektívnej a nesústredenej činnosti, ktoré sa v konaní okresného súdu vyskytli a ktoré vo svojom súhrne zapríčinili, že konanie na jednom stupni trvalo ústavne neakceptovateľne dlhú dobu.

19. Za obdobia krátkodobej nečinnosti považuje ústavný súd

- obdobie 3 mesiacov od 11. mája 2010, keď bola na okresnom súde podaná žaloba, do 5. augusta 2010, keď okresný súd zaslal sťažovateľke výzvu na zaplatenie súdneho poplatku,
- obdobie 5 mesiacov od 7. októbra 2011, keď bol určený termín pojednávania, do 21. marca 2012, keď sa nariadené pojednávanie uskutočnilo,
- obdobie 6 mesiacov od 21. marca 2012, keď bol určený termín pojednávania, do 28. septembra 2012, keď sa nariadené pojednávanie malo uskutočniť,
- obdobie 13 mesiacov od 22. januára 2013, keď boli súdu doručené vyjadrenia dvoch poisťovní, do 28. februára 2014, keď sa malo uskutočniť ďalšie pojednávanie,
- obdobie 5 mesiacov od 28. mája 2014, keď sa malo uskutočniť pojednávanie, a síce bolo odročené na žiadosť sťažovateľky, no nový termín bol nariadený až na 31. október 2014,
- obdobie 4 mesiacov od 3. februára 2017, keď žalovaný požiadal o zmenu termínu pojednávania, do 21. júna 2017, keď bola žalobkyňa vyzvaná na oznámenie týkajúce sa jej „podriadených pracovníkov“.

Z uvedeného prehľadu období krátkodobej nečinnosti je zrejmé, že len tieto sa vo svojom súhrne podieľali na predĺžení konania o tri roky a tri mesiace.

20. Ako neefektívnu a nesústredenú činnosť hodnotí ústavný súd postup okresného súdu, keď tento uznesením z 10. februára 2011 prerušil konanie do právoplatného rozhodnutia Krajského súdu v Trenčíne o odvolaní proti rozsudku v konaní sp. zn. 36 Cb 314/2008. Uvedené uznesenie okresného súdu bolo zrušené uznesením krajského súdu z 27. mája 2011 z dôvodu, že okresný súd zvolil nesprávny procesný postup, keď predmetné konanie zastavil. Takýmto postupom okresný súd zapríčinil ďalšie zbytočné prietahy v rozsahu 5 mesiacov.

21. Konanie pred okresným súdom od podania žaloby do vydania čiastočného rozsudku trvalo približne deväť rokov. V súlade s recentnou judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 243/2017, III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych prietahov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07).

22. V kontexte okolností veci ústavný súd akcentuje, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu ako napríklad zmena sudcu (5. januára 2011) či nadmerný nápad vecí nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným prietahom v konaní (I. ÚS 19/00, I. ÚS 39/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 55/02, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03, III. ÚS 399/2011). Nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezavávajú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06, rovnako tak aj Ústavný súd Českej republiky IV. ÚS 392/2005, IV. ÚS 358/1998). Úlohou zmluvných štátov je nastaviť si svoj právny systém takým spôsobom, aby boli súdy schopné zaručiť každému právo rozhodnutie v primeranej lehote (rozsudok Veľkej komory vo veci Sürmeli proti Nemecku z 8. 6. 2006, sťažnosť č. 75529/01, bod 129). Chronické, resp. dlhotrvajúce

preťaženie súdov nemôže ospravedlniť neprimeranú dĺžku konania (rozsudok ESĽP vo veci Probstmeier proti Nemecku z 1. 7. 1997, sťažnosť č. 20950/92, bod 64).

V.

Záver

23. Ústavný súd na základe vykonaného posúdenia (bod IV odôvodnenia) dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

24. Vzhľadom na skutočnosť, že vec nie je stále právoplatne skončená, ústavný súd prikázal podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov, a to jednak v prípade, ak by krajský súd rozhodnutie okresného súdu zrušil a vrátil mu ho na ďalšie konanie alebo v prípade rozhodovania o nemeritórnych záležitostiach, akými sú napríklad trovy konania (bod 2 výroku nálezu).

25. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

26. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012).

27. Sťažovateľka požiadala o priznanie finančného zadost'učinenia vo výške 8 000 eur. Ústavný súd napadnuté konanie posúdil z pohľadu celkového časového rozpätia ako značne neefektívne. Vzal však do úvahy obdobie jedného roka a siedmich mesiacov, keď okresný súd odročoval pojednávania z dôvodu pretrvávajúceho nepriaznivého zdravotného stavu sťažovateľky, čo nemožno priznať na ťarchu okresného súdu. Rovnako vzal ústavný súd na vedomie faktickú zložitosť veci (1258 poistných zmlúv).

28. Vzhľadom na dĺžku priet'ahov v napadnutom konaní a vychádzajúc zo svojej judikatúry (IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, I. ÚS 341/2018, III. ÚS 187/2018, IV. ÚS 64/2020), ústavný súd priznal v popísanej situácii sťažovateľke sumu finančné zadost'učinenie vo výške 3 000 €, ktoré považoval vzhľadom na okolnosti veci za primerané, a vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovel (body 3 a 5 výroku nálezu).

29. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

30. Ústavný súd prisúdil sťažovateľke náhradu trov konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom, pozostávajúcu z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2019 (prevzatie a príprava zastupovania vrátane prvej porady, písomné podanie sťažnosti ústavnému súdu). Ústavný súd pritom vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 2 v spojení s § 3 ods. 1 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 1/6 z výpočtového základu zo sumy 1 062 €, čo za jeden úkon právnej služby predstavuje odmenu v sume 177 € a 10,62 € režijný paušál, v celkovej súhrnnej sume 187,62 €. Spolu za dva úkony 375,24 €.

31. S poukazom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, sa pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumie jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. septembra 2020

Martin Vernarský
predseda senátu